

Dojem a „zdání“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2007](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 30. 12. 2007
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 30. 12. 2007

Dojem a „zdání“

Lidé už odedávna věděli, že některé „dojmy“ mohou zavádět, že mohou být mylné (a v omyl vedoucí); je ostatně docela zajímavé pozorovat třeba i zvířata, jak se mohou mýlit a jak se k takovému omylu potom vztahují (Lorenz třeba píše o psu, jak se pokouší nějak zakrýt, že štěkal na známého, protože ho správně nerozpoznal). Ale staří Řekové tento rozdíl nejen upřesnili (to upřesnění nebylo a vlastně dodnes není tak důsledné, jak by si bylo přát), ale zejména jej vysoce prohloubili, když proti pouhému zdání (domnění, DOXA) postavil jako ostrý protiklad opravdové vědění (EPISTÉMÉ). Skutečně něco „vědět“ bylo možno podle Řeků jen „nahlédnutím“, „nazřením“ (zírat a nazřít = THEOREIN). To třeba konkrétně znamenalo, že ani „správné domnění“ (ORTHÉ DOXA) se ještě zdaleka nemohlo stát „vědění“, protože to mohla být jen šťastná volba, ale bez jistoty, že jde o pravé vědění. Odtud pak nutně vyplynulo, že i tam, kde dojem byl docela přesvědčivý nebo kde shoda lidí byla veliká, bylo třeba věc přezkoumat, a dokonce zkoumat to tak dlouho, dokud nebylo možno s jistotou nahlédnout, jak se věci mají doopravdy. Ve chvíli, kdy můžeme něco vsutku nazřít, nahlédnout, můžeme se o pouhé dojmy přestat zajímat.

(Písek, 071230-1.)